

Makovecz Imre, a magyarok Mózese*

Orbán Viktor beszéde az „Angyalok és Építészet – Makovecz 90” kiállítás megnyitóján

2025. november 20., Budapest

Jó napot kívánok!

Én szóltam előre. Vajon jó döntés-e felkérni engem? Ma sem tudom, jól döntöttem-e, amikor elfogadtam a fölkérést. Ugyanis ha Makoveczről beszélsz, csak egyetlen szabályt követhetsz. Azt kell mondanod, amit gondolsz. Az én szakmám-ban ebből bajok szoktak keletkezni. Akárhogy is, most már itt vagyok.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Makovecz Család!

Makovecz Imre nélkül ma nem állhatnék itt. Makovecz Imre nélkül 1998-ban nem tudtuk volna megállítani a kommunista restaurációt. Makovecz Imre nélkül nem lettek volna polgári körök, és nem tudtunk volna felállni a 2002-es választási vereség után sem. Makovecz Imre nélkül nem lett volna 2010-ben kétharmados választási győzelem, és alkotmányos forradalom sem lett volna. Makovecz Imre nélkül nem lenne keresztény és nemzeti alkotmányunk. És Makovecz Imre nélkül sem 1998-ban, sem 2010-ben nem lehettem volna Magyarország miniszterelnöke. Ez a szikár igazság. Mi mást is mondhatnék, mint hogy köszönöm!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nehéz eldönteni, hogy büntetés vagy megkímélés volt-e a Jóisten döntése, hogy Mózes csak láthatta, de nem léphetett be az ígért földjére. Hosszú vándorlás után megérkezés, győzelem a gyötrelmek felett, és bizonyosság, hogy volt értelme, hogy ennek volt igazán értelme. S mégsem vehetsz részt az új életben – ez bizony büntetésnek tűnik. De az is igaz, hogy a győzelem mámoros napjai után földközeli hétköznapok jönnek. A győzelem napjaiban a nagyságot, a jobbik

énünk ragyogását ünnepeljük. De aztán jönnek a hétköznapok, és velük visszatérnek lehangoló gyengeségeink és bántó gyarlóságaink is. Kimaradni ebből, a csúcson befejezni – innen nézve inkább megkímélés. A fotón mindig a világcsúcsot teljesítő magasugró kimerevített képe látható, amint kibabráل a fizika törvényeivel, és áthalad a lécc felett. Fantasztikus! De minden csodálatunk mellett azt is tudjuk, hogy nem lehet, nem tudsz mindig a lécc felett maradni.

Makovecz Imre, mint a magyarok Mózese csak egyetlen évet kapott. Egy rövid pillantást vethetett a kommunizmus és a posztkommunizmus összesen 65 évét felváltó új világra. A máig tartó polgári, nemzeti és keresztény korszak szabad levegőjéből éppen csak egy lélegzetnyi jutott neki. De pontosan tudta, mi történik, és mi fog történni. Tudta, hogy most nem négy év következik, hanem egy hosszú korszak, amelyben a magyarok külön-külön és a magyarság együtt is magára találhat. Aligha gondolta, hogy hibátlan világ lesz – ha egyáltalán van ilyen –, de tudta, hogy vége a bedeszkázott égbolt korszakának. Az jön, amire mindig is vágyott. Az jön, ami a legjobbat fogja kihozni a magyarokból. Tudta, hogy eljött a pillanat, amikor a lefeszített deszkák mögül előbukkanó égboltot összeköthetjük a földdel. „Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.” Sőt, nemcsak benned, hanem bennünk is. Ő volt Weöres Sándor versének eleven megtestesülése. Ő maga és vele az épületei is. A földtől az ég felé. A létra lába a magyar földön áll, felső foka az égi trónhoz támaszkodik. Az ívek, a madárszárnyként emelkedő tetők, a terek közé feszített fény mind ugyanazt mondják: csak akkor élsz helyesen, ha mindig felfelé tartasz, ha a gravitáció földhöz szegező erejével szemben felemeled a lelked. Sursum corda! És amikor felidézzük a szavait, amikor megállunk az épületei előtt, ez megtörténik, és valóban felemeljük.

Tisztelt Hőlygeim és Uraim!

Azt hiszem, van az építészetnek egy pontja, ahol a mérnöki tudás véget ér, és kezdődik valami más. Még szerencse, hogy így van, mert ha nem így lenne, csak építészek szólhatnának hozzá az épített világról szóló vitákhoz. A mérnöki vita szerencsére véget ér, és az előtte álló épület láttán megérted a föld mélye és az ég kupolája, a mulandóság és az örökkévalóság közötti drámai feszültséget, amely létrehozza a látomást, amelyet épületként tár eléd az építész. Mindig úgy láttam, hogy Makovecz Imre egész életében ezen a határmezsgyén állt. S maga is úgy gondolhatta, mert azt mondta: „A világot a Teremtő hozta létre, én csak próbálok belehallgatni.” Makovecz Imre, Hőlygeim és Uraim, nem világnézetet, hanem világészlelést hagyott ránk. Ősi tudás ez. A tér sohasem semleges. Vagy felemel, vagy összenyom. Vagy velünk lélegzik, vagy ellenünk dolgozik. Makovecz Imre életművét sohasem úgy láttam, mint egyfajta építészeti teljesítményt. Az ő életműve számomra inkább egy magyar civilizációs ajánlat. Így is lehet élni. Ennyire levegősen. Áttetszően. Ennyire bátran. Ennyire csak a lényegre figyelve. S eljutni még itt, a földön oda, ami örök.

Tisztelt Hőlygeim és Uraim!

Vasárnap éjszaka, a vesztés meccs után, amikor egyszerre halt meg egy egész stadion és talán egy fél ország is, eszembe jutott Imre bátyám. Makovecz Imre azt tanította nekem, a nemzet nemcsak győzelemből épül, de abból is, hogy a vereség után van bátorságod építeni. S valóban, ha a magyarok elveszítenek egy csatát, csak egyetlen válaszuk lehet: majd megnyerjük a háborút. Ahogy az Antall-kormány csatavesztése után 1998-ban visszavágtunk, és ahogy a 2002-es vereségünkre a kétharmados győzelem volt a válasz 2010-ben. 2006 májusában, az egymást követő második vereségünk után levelet írt nekem. Tanulságos levél. „Te vagy a még nem eléggé tönkretett magyarság vezetője, ezért gyűlölnék. Bátor, nyugodt, értékes emberekkel lehet a külföldi támadásokat elhárítani.” Megfogadtuk, s ezért állhatunk még most is itt.

Tisztelt Hőlygeim és Uraim!

És végül ideidézem a 2010-es Marczibányi téri konferencia történetét is. Össze kellett hívni a magyar gazdaság vezetőit: bankárok, vezérigazgatók, tőketulajdonosok, multifőnökök. Emlekeznek, ez volt az a pillanat, amikor a bankokat és a multicegeket bevontuk a közteherviselésbe. Néma csend. Ellenséges légkör. Gyilkos pillantások. Bejelentettem a bankadót, a multiadót és egyéb szörnyűségeket. Egyedül a színpadon, és mindenki ellened. Eszembe is jutott: aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni. Befejtettem. Se taps, se köszönés, se egy gesztus. Úgy éreztem magam, mint az a szerencsétlen, akit az iráni legfőbb ajatollah a világ gonoszának nyilvánított. És akkor a széksorokon túlról, állva, a függöny mellől higgadt, öblös, fegyelmezett, kinyilatkoztatásszerű, vagyis ellentmondást nem tűrő hangon valaki ezt kiáltotta: „Éljen Orbán Viktor!” És ezt háromszor vágta bele az ott gomolygó gyűlöletfelhőbe. Hogy került oda, azóta sem tudja senki.

Tisztelt Hőlygeim és Uraim!

Azt is tőle tanultam, hogy a magyarság keleti nép, ezért ha nincs vezetője, eszi egymást. Igaza volt. Nem azért, mert a magyar birkanép. Ez csak a libsik meséje. Épp ellenkezőleg: azért, mert a magyarok erősek. És az erős embereket össze kell tartani, mert ha nincs rend, és nincs tartás, akkor egymásnak mennek. 14 éve ment el. Nehéz nélküle, de ha ma látna itt bennünket, örülne a szíve. Láthatná: jól gondolta, mi nem vagyunk a meghátrálás emberei.

Tisztelt Hőlygeim és Uraim!

Kedves Makovecz Család!

Azt is láthattam, hogyan halt meg, hogyan lépett ki ebből a világból. Amikor elért hozzám a baljóslatú hír, hogy komoly beteg, felkerestem. Beengedett. Nagy szó. Mondom neki: „Mester, mi a helyzet?” – „Mi lenne? Meg fogok halni. Ezen a betegségen nem tudnak segíteni” – mondta. Kérdeztem: „Kezelés, gyógyszerek, klinikák, tudomány, Amerika?” Mire ő: „Nincs mit tenni. És nem akarok a gyógyszergyárak forogatókönyve szerint

meghalni.” A mi magyar világunkban a halál, a halálról való beszéd tabu. Nem tudom, jó-e, vagy könnyebb-e így, de ez a helyzet. Neki nem volt tabu. Ez sem volt az. Semmi patetizmus. Semmi panasz. Csak a szikár tények. Csak az áttetsző tisztaság. Csak Makovecz. Saját ágendája szerint élt, és saját akarata szerint halt meg. Még halálában is szabad maradt. És biztos vagyok abban, hogy még időben felért a létra tetejére.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Makovecz Család!

Magyarországot, a magyar jövőt a Makovecz Imre szervezte szellemi összeesküvés mentette meg 1990 után. Nyílt összeesküvés volt ez ott, a Kecse utcában, ezért nem lehetett sem fel-

számolni, sem leszámolni vele. A szellemi kiválóságban, a szellem halhatatlanságában, a haza mindent megelőző szolgálatában hívő, legnagyobb élő magyarok nyílt összeesküvése volt ez. Ez az előttünk járó nemzedék nagy öröksége, amit ránk hagytak. A névsort hosszan ismertethetném Fekete Györgytől Jókai Annán, Szabó Magdán át Nemeskürty Istvánig. Nem tudhatjuk, milyen idők jönnek. Vasárnap is láthattuk, milyen kevésen múlik, hogy jobbra vagy balra fordul-e a sorsunk. Egy dolog biztos. A rendíthetetlen magyarok nyílt összeesküvése nélkül a jövőben sem maradhatunk talpon.

Dicsőség Makovecz Imrének!

* Az írás címét az olvasószerkesztő adta.

A Makovecz-katedrális látványterve